

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสอนสุขศึกษาต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2539

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคำบงจำนวน 49 คนและโรงเรียนชุมชนหนองกุงวิทยาจำนวน 54 คนได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอนจากคุณลักษณะประชากรที่กำหนด กลุ่มทดลองคือโรงเรียนบ้านคำบงได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลโดยผู้วิจัย กลุ่มเปรียบเทียบคือโรงเรียนชุมชนหนองกุงวิทยาได้รับการสอนสุขศึกษาตามปกติโดยครูสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

5.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาเนื้อหาเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล ตามหลักสูตรวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผ่านการหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความยาก ได้ค่าความยากระหว่าง 0.20 - 0.81 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-1.00 และหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตร Kuder Richardson 20 (KR-20) ได้เท่ากับ 0.77

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติต่อสุขอนามัยส่วนบุคคล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาเนื้อหาเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลตามหลักสูตรวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผ่านการหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีการทดสอบที่ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำเป็นรายข้อ และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ได้ค่าเท่ากับ 0.81

ส่วนที่ 4 แบบฟอร์มการตรวจความสะอาดร่างกาย เป็นการวัดการปฏิบัติเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงจากแบบฟอร์มการตรวจความสะอาดร่างกายของกองอนามัยโรงเรียน ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

5.1.3 โปรแกรมการสอนสุขศึกษา ได้แก่การบรรยายตามแผนการสอนเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล การฉายสไลด์ประกอบเสียงเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล การสาธิตการแปรงฟันอย่างถูกวิธีแบบขยับปิด การฝึกปฏิบัติการแปรงฟันอย่างถูกวิธีแบบขยับปิด และการเล่นเกมเรื่องโทษของการไม่รักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยวิธีการและสื่อ 4 ชนิดคือ

1) แผนการสอนเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาโดยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

2) สไลด์ประกอบเสียงเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลผู้วิจัยสร้างขึ้นมาโดยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และได้รับการตรวจสอบหาค่าดัชนีประสิทธิผลทั้ง 3 ขึ้นตอนได้ค่าเท่ากับ 0.50, 0.54, 0.61 ตามลำดับ

3) เกมประกอบการเรียนเรื่องโทษของการไม่รักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากคู่มืออบรมผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย กองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

4) หุ่นฟันจำลอง แปรงสีฟัน และยาสีฟัน ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยที่แจ้งวัตถุประสงค์ ขึ้นตอนการทำวิจัยให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ จากนั้นมีการเก็บข้อมูลทั่วไปและวัดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ก่อนการให้โปรแกรมการสอนสุขศึกษา 1 สัปดาห์ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นเวลา 3 วัน ๆ ละ 1 คาบ (คาบละ 50 นาที) ตามตารางสอนปกติของโรงเรียน ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้รับการสอนสุขศึกษาเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลตามปกติโดยครู หลังจากการจัดโปรแกรมการสอนสุขศึกษา 1 สัปดาห์จึงได้ทดสอบความรู้และทัศนคติต่อสุขอนามัยส่วนบุคคลทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ จากนั้น 1 เดือนจึงทำการเก็บข้อมูลพฤติกรรม การปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล โดยการตรวจร่างกายตามแบบฟอร์มการตรวจความ สะอาดร่างกายทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้เก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อการทดสอบ สมมติฐานการวิจัย โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละของข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานของคะแนนความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบด้วยโปรแกรม SPSS/PC⁺

เปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังการ ได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษา โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล ด้วยการทดสอบที (t-test)

เปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง การได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล ด้วยการทดสอบทีแบบ 2 กลุ่มสัมพันธ์กัน (Paired t-test) และเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล ก่อนและหลังการสอนสุขศึกษาตามปกติโดยครู ด้วยการทดสอบทีแบบ 2 กลุ่มสัมพันธ์กัน (Paired t-test)

5.1.6 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1) นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลมี พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยของ คะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้สูงกว่า

นักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบหลังได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติและการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล หลังการได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

3) นักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้และการปฏิบัติในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลหลังได้รับการสอนสุขศึกษาสูงกว่าก่อนได้รับการสอนสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติต่อสุขอนามัยส่วนบุคคล หลังได้รับการสอนสุขศึกษาสูงกว่าก่อนได้รับการสอนสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.2.1.1 บุคลากรที่ทำงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน นอกจากจะใช้วิธีการสอนสุขศึกษาแบบดั้งเดิมคือบรรยายตามภาพพลิก หรือโปสเตอร์เพียงอย่างเดียวหนึ่งประกอบการสอนแล้ว ควรเพิ่มวิธีการสอนสุขศึกษาแบบใช้สื่อประสม เพราะจะทำให้นักเรียนตื่นตัวได้รับความสนใจในบทเรียน และนักเรียนมีโอกาสดูปฏิสัมพันธ์กันและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น จะสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำไปสู่การปฏิบัติตนด้านสุขภาพที่ถูกต้องมากขึ้น

5.2.1.2 บุคลากรสาธารณสุขที่ทำงานส่งเสริมอนามัยโรงเรียน ควรจะร่วมมือและประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนและครูอนามัยโรงเรียนในการจัดประสบการณ์ หรือ กิจกรรมสุขศึกษาร่วมกัน เพื่อเพิ่มความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสุขศึกษามากยิ่งขึ้น เป็นการเน้นที่การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพอนามัยมากกว่าการคอยตั้งรับที่สถานบริการสาธารณสุข เพื่อฝึกให้นักเรียนปฏิบัติในการรักษาสุขภาพที่ดีให้กลายเป็นนิสัยที่ถูกต้องต่อไป

5.2.1.3 ผู้บริหารระดับจังหวัดของสำนักงานการประถมศึกษา ควรจัดเตรียมแผนเพื่อของบประมาณเพิ่มในการพัฒนาการใช้สื่อ เช่น เครื่องฉายสไลด์ จอฉายสไลด์ และจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถใช้สื่อได้เหมาะสมกับการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

5.2.1.4 ผู้บริหารด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุขควรร่วมมือประสานงานกันเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากรที่ทำงานอนามัยโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยครูอนามัย ควรมีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน ควรได้รับการอบรมงานอนามัยโรงเรียนอย่างเข้มข้นเพื่อออกติดตาม และประสานการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนร่วมกับครูอนามัย เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5.2.1.5 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครูอนามัยควรร่วมมือกันจัดอบรมผู้นำนักเรียน ผ่าส่งเสริมอนามัยอย่างต่อเนื่องและเป็นผู้เฝ้าติดตามคอยให้คำปรึกษาการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของผู้นำนักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อที่จะช่วยดูแลเรื่องสุขภาพอนามัยของนักเรียนได้อย่างดียิ่งขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

5.2.1 เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับผลของโปรแกรมการสอนสุขศึกษาต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากสุขอนามัยส่วนบุคคล

5.2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อประสมต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มเป้าหมายอื่นต่อไป